

Poglądy polityczne w różnych częściach Europy

AUTOR

mgr Monika Kwiecińska

m.kwiecinska@akademia.mil.pl

Wydział Zarządzania i Dowodzenia, ASzWoj

KONSERWATYZM WE WSPÓŁCZESNEJ MYŚLI POLITYCZNEJ

Słowa kluczowe: konserwatyizm, conservare, konserwatyizm polityczny, ład społeczny, tradycja.

We współczesnym świecie wszelkie zachodzące procesy, w tym także polityczne, mają charakter globalny. Wszechobecna globalizacja¹ przenika struktury społeczne, gospodarcze, polityczne, czego wynikiem jest ich ujednoczenie, powszechna dostępność i spójność. Powoduje także marginalizację państw narodowych krzewiących w swych obywatelach różnorodne tradycje narodowe, religijne i rodzinne. Także funkcjonowanie w międzynarodowych układach politycznych, militarnych czy gospodarczych (np. NATO, UE) ma za zadanie mówienie wspólnym, jednym głosem dla dobra ogółu lub silniejszego państwa narzucającego warunki. W środowiskach politycznych dostrzec można jednak postawy odrzucające globalizację i konformizm wymuszany przez członków różnych grup a skupiające się na tożsamości, religii i kulturze narodu. Takie przekonania przedstawiają niektóre partie polityczne, które krzewią konserwatyizm w nowoczesnej postaci.

W związku z zarysowaną sytuacją problemową zidentyfikowano główny problem badawczy, który brzmi: Jaki kształt ma konserwatyizm we współczesnej myśli politycznej? Wymaga on jednak uszczegółowienia i odpowiedzi na skonkretyzowane problemy: co oznacza konserwatyizm, kiedy się ukształtował, kim byli jego prekursorzy, czym się charakteryzuje oraz jak mają się jego współczesne założenia do tych z przeszłości, a także jak obecnie prezentuje się na scenie politycznej?

W ujęciu encyklopedycznym konserwatyizm opisuje się jako *filozofię społeczną i nawiązujący do niej kierunek polityczny broniący tradycyjnego ładu społecznego i wartości utrwalonych w danym społeczeństwie*². W krótkim rysie historycznym wskazano na jego ukształtowanie się

---

¹ Globalizacja – proces zwiększania się współzależności i podobieństw między różnymi krajami całego świata, wynikający z postępu technicznego w zakresie transportu towarów, przepływu ludzi i kapitału, wymiany informacji, <http://sjp.pl/globalizacja> [dostęp: 09.06.2016].

² *Encyklopedia popularna PWN*, PWN, Warszawa 2013, s. 499.

w pierwszej połowie XIX wieku, kiedy rozwijał się głównie jako ideologia polityczna przeciwna liberalizmowi i socjalizmowi. Odrodził się w postaci neokonserwatyizmu³ w latach 70. i 80. XX wieku. Pojęcie konserwatyzm, z łac. *conservare*, oznacza zachowywanie, pozostanie bez zmian⁴. R. Tokarczyk wskazuje jego dwojakie rozumienie:

- potoczne rozumienie konserwatyizmu, wywodzi się ze średniowiecza, oznaczało czynności służące zachowywaniu odpowiedniego stanu rzeczy; wykonawców czynności nazywano konserwatorami; także sporządzanie konserw wynika z takiego postawienia stanu rzeczy;

- polityczne rozumienie konserwatyizmu w ujęciu krajowym (np. brytyjski, francuski), chronologicznym (np. według kryteriów przedmiotowych) i konceptualnym (doktryna)⁵.

Konserwatyzm najczęściej objawia się w pięciu postaciach jako ideologia: arystokratyczna, pragmatyczna, sytuacyjna, naturalna i polityczna⁶. Pokazuje to, że idea ta ma wiele nurtów i nie można mówić o niej jako o jednej doktrynie konserwatywnej. Ze względu na temat publikacji zwrócono uwagę na ostatni rodzaj, który jak twierdzi R. Tokarczyk, jest ideologią najpełniej sformułowaną przez E. Burka, przeciwstawiającą się m.in. filozofii oświecenia, liberalizmowi czy socjalizmowi⁷. Należy zauważyć, że autor, definiując konserwatyzm polityczny, zrobił to dość ogólnie, nie pokazując jego żadnych cech charakterystycznych, podkreślając zaś tylko w opozycji do czego istnieje.

Odmienne spojrzenie ma R. Kirk, który twierdzi, że konserwatyzm *nie jest ideologią, tylko stanem umysłu, rodzajem charakteru, sposobem patrzenia na porządek społeczno-obywatelski*⁸. Stąd można wyraźnie stwierdzić, że może on być ujmowany na różne sposoby, ze względu na potrzeby osób identyfikujących się z nim. Podobnie twierdzi R. Scruton: *konserwatyzm jest postawą, którą da się zdefiniować nie utożsamiając jej z programem żadnej partii. Postawa ta może podobać się osobie, która czuje odrazę do samej idei partii politycznych*⁹. Autorka publikacji skłania się ku postawie R. Kirka oraz R. Scrutona i podobnie uważa konserwatyzm za postawę wynikającą z cech charakteru. Ponadto narodził się on w opozycji do istniejącego nieporządku, a nie ustroju politycznego, nie mając z góry sztywnych założeń, elastycznie dopasowuje się do okoliczności.

---

³ Neokonserwatyzm – ruch i doktryna społeczno-polityczna powstała w II połowie XX wieku jako połączenie wartości konserwatywnych z elementami współczesnego liberalizmu.

⁴ R. Tokarczyk, *Współczesne teorie polityczne*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2010, s. 107.

⁵ Tamże.

⁶ Tamże.

⁷ Tamże.

⁸ <http://myslkonserwatywna.pl/russell-kirk-dziesiec-zasad-konserwatysty/> [dostęp: 12.06.2016].

⁹ R. Scruton, *Co znaczy konserwatyzm*, ZYSK i S-KA, Poznań 2014, s. 25.

W Powszechnej Encyklopedii Filozofii termin ten sformułowano jako *naturalną naturze ludzkiej skłonność i postawę niechęci do zmian, zwłaszcza gwałtownych, nieufności do tego, co nieznanne, a przywiązania do tradycji i sprawdzonych instytucji, norm, wartości, także jako filozofia społeczna i polityczna, mająca źródło w wyżej opisanych postawach oraz jako ruch ideowo-polityczny mający korzenie w tradycji i zachowaniu ładu społecznego i ustrojowego*¹⁰. Bardzo podobnie pojęcie to ujęto w Encyklopedii PWN – *postawa, którą charakteryzuje przywiązanie do istniejącego, zakorzenionego w tradycji stanu rzeczy (np. wartości, obyczajów, praw, ustroju politycznego) oraz niechętny stosunek do gwałtownych zmian i nowości*¹¹. Z przywołanych definicji wypływa kilka cech charakterystycznych tego nurtu. Przede wszystkim, że wynika on z natury ludzkiej i oporu wobec zmian a zachowaniu tego co nazwać można tradycją w różnej postaci (instytucje, prawa, wartości). Ponadto wyartykułowana niechęć do gwałtownych zmian może oznaczać, że zaakceptowane mogą być one tylko w przypadku, gdy będą postępować w sposób ewolucyjny i zgodny z wyznawanymi wartościami.

Z różnych publikacji wynika, że konserwatyzm narodził się na przełomie XVIII i XIX wieku. Jego źródła upatruje się głównie w braku akceptacji Rewolucji Francuskiej. Jednakże nie sama rewolucja narodziła ten nurt, ale różne wydarzenia z przeszłości, które w sposób przewrotny burzyły ustanowiony ład i porządek. Jak wskazuje R. Skarżyński były to głównie: odkrycia geograficzne, odrodzenie, reformacja, spory religijne, autonomia człowieka, upadek monarchii, bunty i rewolucje¹².

To głównie Europa była matczynym kręgiem tej ideologii, której narodziny i rozwój można było zaobserwować w Niemczech (J. G. Fichte, R. Altamann), Francji (J. de Maistre, Ch. de Gaulle), Wielkiej Brytanii (E. Burke, M. Thatcher), Polsce (H. Rzewuski, J. Woronicz). Jednak największy wpływ na jej ukształtowanie wywarł Brytyjczyk Edward Burke (1729-1797), filozof i polityk. Zasłynął z krytyki rewolucji angielskiej, francuskiej i amerykańskiej. Wykształcenie określonego ustroju władz i ładu społeczeństwa uznawał za praktyczne, ewolucyjne osiągnięcie ludzi w zgodzie z prawem bożym i określoną harmonią. Wszelkie zmiany wymagały według niego wspólnego dyskursu zgodnego z uporządkowanym stanem i tradycją. Człowiek rodzi się by żyć i funkcjonować dla wspólnoty, bo to ona jest źródłem jego tożsamości, zasad, religii, obyczajów, norm i instytucji. Istnienie rozwarstwienia społecznego uważał za normalne, wynikające z różnic w zdolnościach i zamiłowaniu do pracy pośród ludzi. Stąd też istnieje określona grupa społeczna zdolna do sprawowania władzy, a jej obalenie za-

¹⁰ *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, PTTA, Lublin 2004, t. 5, s. 845.

¹¹ <http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/konserwatyzm;3925186.html> [dostęp: 12.06.2016].

¹² R. Skarżyński, *Konserwatyzm: zarys dziejów filozofii politycznej*, SCHOLAR, Warszawa 1998, s. 53.

hamuje rozwój. Krytykował teorię umowy społecznej, gdyż uważał, że społeczeństwo istnieje w wyniku połączenia wszystkich pokoleń, ich dziedzictwa i wspólnej tożsamości. Popierał także wolność ekonomiczną i swobodę konkurencji. Rządy mieszane uważał za ucieleśnienie tradycyjnych wolności. Krytykował liberałów, racjonalistów i utylitarystów, obawiał się demokracji, szczególnie w wersji militarnej. Był wrogiem spontanicznych zmian i nieuporządkowanych działań człowieka¹³.

Należy wspomnieć także kilka słów o rodzimym konserwatyźmie. Przełom XVIII i XIX wieku na ziemiach polskich naznaczony był rozbiorami, rewolucjami, powstaniem i utratą niepodległości. Dlatego też to ostatnie miało największy wpływ na kształt polskiego konserwatyźmu, który oznaczał pogodzenie się z zaistniałą sytuacją, odrzucenie zbrojnej reakcji i ugodowość z zaborcami. Najsilniejszym jego podłożem była religia, a Polska jawiła się jako przedmurze chrześcijaństwa. W pierwszych dziesięcioleciach XX wieku dostrzega się różne odłamy polskiego konserwatyźmu, m. in. reakcyjne, ewolucyjne i emigracyjne. Dopiero wydarzenia przełomu lat 80. i 90. XX wieku spowodowały ożywienie i ujednoczenie tego nurtu¹⁴.

Przechodząc do założeń konserwatyźmu, należy stwierdzić, że nie ma jednego uniwersalnego katalogu zasad. Każde społeczeństwo, które utożsamia się z taką postawą przyswaja ją na swój sposób i zgodnie ze swoimi potrzebami. Na przestrzeni kilkuset lat można dostrzec różne podejścia. Może to wynikać ze związków z innymi nurtami, np. liberalnym, czy jego przystosowania do różnych ustrojów i ich odmian, np. republiki i monarchii. Pewne podstawowe założenia (obowiązujące w przeszłości i aktualnie obecnie) prezentuje R. Kirk, pokazując jednocześnie, że nie są one niezmiennie, ale zależą od okoliczności i wyszczególnienia niektórych na potrzeby danej społeczności. Są to następujące zasady:

1. Istnienie nieprzemijającego porządku moralnego jako wewnętrznego porządku duszy i zewnętrznego porządku państwa.
2. Postępowanie zgodnie z zwyczajami, konwencjami i ciągłością.
3. Uprzedniość jako docenienie i kierowanie się wiedzą/rzeczami zdobytymi w przeszłości ustanowionych przez niepamiętny użytek.
4. Roztropność, należyte rozważanie wszelkich konsekwencji działań i zmian.
5. Różnorodność, dotyczy praktycznie wszystkiego, w tym społeczeństwa (organicznego i naturalnie hierarchicznego), jako złożonego z różnego rodzaju nierówności. Równość dotyczy wyłącznie Sądu Ostatecznego i sprawiedliwego osądu.
6. Niedoskonałość – ludzie posiadają nieusuwalne wady, stąd nie stworzą idealnego porządku społecznego, należy dążyć do tego w granicach rozsądku.

---

¹³ B. Szlachta, *Konserwatyźm*, Dante ARARAT, Kraków-Warszawa 1998, s. 32-41.

¹⁴ R. Tokarczyk, *Współczesne...*, s. 132-136.

7. Ścisłe powiązanie wolności i własności. Własność prywatna (tym samym pewna wolność w działaniu osoby, która tą własność posiada) stabilizuje i zwiększa produktywność państwa.

8. Wspieranie dobrowolnych utworzonych społeczności i sprzeciw wobec kolektywizmu.

9. Ograniczenia władzy i ludzkich namiętności, aby uniknąć zawładnięcia władzy przez jednostkę dążącą do samostanowienia, co może doprowadzić do tyranii lub anarchii.

10. Akceptacja współistnienia stałości i zmiany. Stałość wyrażana poprzez wiekowe przekonania, tradycję jako podstawa stabilności i postępowość, czyli roztropne wprowadzanie zmian i reform¹⁵.

Zasady te w zwięzły sposób charakteryzują konserwatyzm przeszły i dzisiejszy, jednak zabrakło w nich uwzględnienia wpływu religii i rodziny jako podstawowej jednostki tworzącej społeczeństwo.

Zatem jak wygląda współczesny konserwatyzm? Patrząc w skali globalnej, można stwierdzić, że konserwatyzm został zepchnięty na boczny tor, ale nie znikł. Odnosi się wrażenie, że wiele społeczeństw choć zachłysnęło się funkcjonowaniem w globalnej wiosce, teraz zaczyna powracać do tradycji, kultury, swojej tożsamości. Niemal w każdym państwie możemy wyróżnić partię konserwatywną (rys. 1), np. Wielka Brytania – Partia Konserwatywna, Polska – Prawo i Sprawiedliwość, Irlandia – Fianna Fail, Hiszpania – Partia Ludowa, Francja – Unia na rzecz Ruchu Ludowego. Być może głos konserwatystów nie jest obecnie zbyt silny i dominujący, ale ma znaczący wpływ na kształtowanie się władzy, społeczeństwa i jego tożsamości oraz porządku w państwach. Rosnące znaczenie konserwatystów wynika z okoliczności, które im sprzyjają m.in. napływu imigrantów nieasymlujących się, zabierających miejsca pracy i stwarzających realne zagrożenie bezpieczeństwa, co powoduje odwrót od sprzyjających im ugrupowań lewicowych.

Obserwując postępowanie europejskich partii konserwatywnych i reakcje społeczeństw można określić współczesny konserwatyzm jako zróżnicowany, uwarunkowany historycznie i uzależniony od oczekiwań danego społeczeństwa, np.:

- polskie i finlandzkie partie konserwatywne negują zawieranie małżeństw homoseksualnych – irlandzkie popierają;
- polskie partie konserwatywne nie chcą imigrantów w swoim kraju – szwedzkie ich przyjęły¹⁶.

W niektórych państwach na świecie można zaobserwować zwrócenie się ku konserwatyzmowi, które uwidacznia się poprzez wybór przedstawi-

---

¹⁵ <http://myslkonserwatywna.pl/russell-kirk-dziesiec-zasad-konserwatysty/> [dostęp: 12.06.2016].

¹⁶ <http://natemat.pl/144043,prawica-prawicy-nie-rowna-czyli-czym-sie-roznia-konserwatyści-w-polsce-i-europie> [dostęp: 09.12.2016].

cieli partii konserwatywnych w wyborach parlamentarnych lub prezydenckich, np.

- 8 listopada 2016 roku w wyborach prezydenckich w Stanach Zjednoczonych zwyciężył kandydat partii republikańskiej Donald Trump;
- 24 kwietnia 2016 roku w ramach wyborów parlamentarnych w Serbii najwięcej głosów zdobyła Srpska Napredna Stranka;
- 22 maja 2016 roku w wyniku wyborów parlamentarnych na Cyprze najwięcej głosów zdobyło Dimokratikos Symagermos;
- 26 czerwca 2016 roku wybory parlamentarne w Hiszpanii wygrała partia Partido Popular;
- 18 września 2016 roku w wyniku wyborów parlamentarnych w Rosji zwyciężyła partia Jedna Rosja;
- 11 września 2016 roku wybory parlamentarne w Chorwacji zwyciężyła partia Hrvatska Demokratska Zajednica;
- 24 stycznia 2016 roku wybory prezydenckie w Portugalii wygrał kandydat Partido Social Demokrata – Marcelo Rebelo de Sousa¹⁷.

Z obserwacji sceny politycznej i zachowań różnych społeczeństw wynika, że z jednej strony dla pewnej ich części skierowanie się ku konserwatyzmowi może wynikać ze znudzenia i przesylenia lewicowością, dla pozostałej części sprawowanie władzy przez konserwatystów traktowane jest głównie w kategorii zagrożenia (np. demokracji), czego jednym z wyrazów są protesty społeczne (np. w USA po wyborach D. Trumpa na prezydenta, antyrządowe w Polsce – Komitetu Ochrony Demokracji i innych¹⁸).

Jak pokazuje mapa (rys. 1), jednym z krajów najbardziej konserwatywnych i prawicowych jest Polska. Zwłaszcza w kontekście obecnej partii rządzącej (mającej większość), którą od jesieni 2015 roku jest Prawo i Sprawiedliwość. W swoim programie politycznym odwołuje się do podstawowych założeń konserwatywnych: rodziny jako podstawowej jednostki budującej społeczeństwo, porządku i ładu w państwie, tradycji, ciągłości pokoleń, ważnej roli Kościoła, narodu ściśle związanego z tradycją i kulturą. Podkreśla się, że tożsamość polityczna narodu jest wypadkową nauki kościoła katolickiego (na pierwszym miejscu), polskiej tradycji i patriotyzmu. Państwo służy potrzebom narodu, jest silne i sprawne¹⁹. W otwarty sposób sprzeciwia się imigrantom, związkom homoseksualnym, aborcji. Rząd przeciwstawia się relokacji uchodźców (traktowanych jako potencjalne źródło zagrożeń bezpieczeństwa) pomiędzy kraje UE i proponuje alternatywne sposoby postępowania (np. odesłanie na Bliski Wschód)²⁰. Homoseksualizm traktuje się jako zagrożenie tradycyjnego modelu rodziny. Proponuje

---

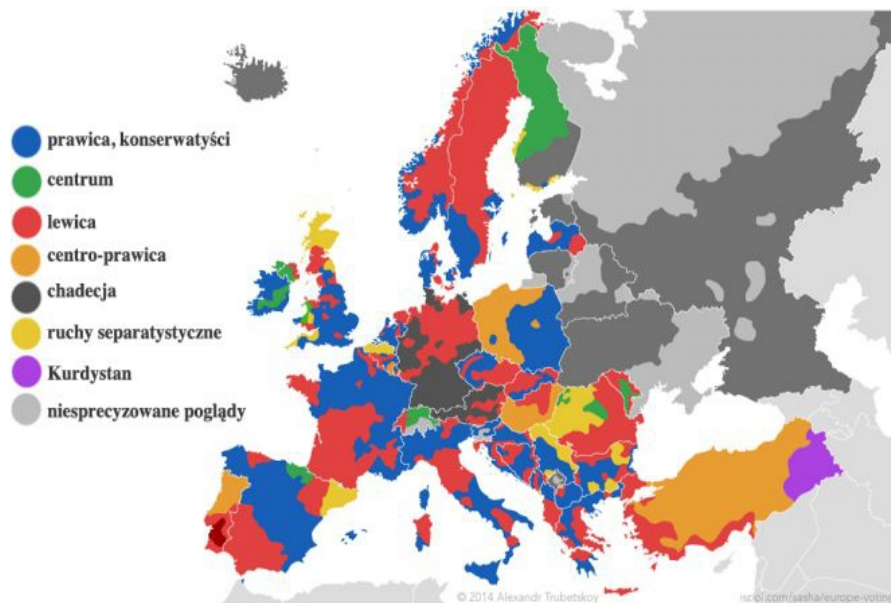
¹⁷ <http://www.parties-and-elections.eu/>, <http://www.bbc.com/news/world-europe-35394532> [dostęp: 13.12.2016].

¹⁸ <http://wiadomosci.onet.pl/swiat/protesty-w-usa-po-wyborze-donalda-trumpa/z1pc10>, <http://www.polskieradio.pl/protesty-w-Warszawie/Tag170813> [dostęp: 19.12.2016].

¹⁹ *Program Prawa i Sprawiedliwości 2014*, PiS, Warszawa 2014.

się wprowadzenie bezwyjątkowego zakazu aborcji. O rodzinę zadbano, powołując rządowy program 500+ i ustalając budowę tanich mieszkań pod wynajem.

Poglądy polityczne w różnych częściach Europy

Źródło: <http://swiat.newsweek.pl/ostry-skret-w-prawo-zobacz-jak-glosuje-europa-mapa-,artykuly,362002,1.html> [dostęp: 13.06.2016].

Rys. 1. Poglądy polityczne w Europie

Sprzyja się integracji i zacieśnianiu współpracy z państwami Europy Środkowej w ramach Grupy Wyszehradzkiej (Czechy, Słowacja, Węgry), które wspierają reformy UE opierające się na suwerenności, wspólnej tradycji, kulturze i religii²¹. Wprowadza się odpowiedzialnie „dobre” zmiany, które mają zatrzeć te złe wprowadzone przez poprzednich rządzących. Wyraźnie widać także tendencję do kierowania się zasadą sprawiedliwego sądu, co być może błędnie zinterpretowane przez PiS sprowadza się do przejęcia kontroli nad Trybunałem Konstytucyjnym.

Podsumowując wypowiedź, należy stwierdzić, że konserwatyzm we współczesnej myśli politycznej jest niejednorodny, ale oparty na solidnych podwalinach. Wynikiem jego zróżnicowania są rozbieżne podejścia kon-

²⁰ <http://www.tvp.info/28065138/rzad-jest-przeciwny-rozdzielaniu-imigrantow-miedzy-panstwami> [dostęp: 09.12.2016].

²¹ <http://www.gazetaprawna.pl/wideo/961982,po-brexicie-unia-europejska-musi-stac-sie-unia-obywateli.html> [dostęp: 09.12.2016].

serwatystów do tych samych spraw (np. homoseksualizmu, aborcji), co przekłada się na postawy i sposoby myślenia wynikające z doświadczeń i przyzwyczajzeń społeczeństw, w których funkcjonują. To tradycja stanowi o kształcie praktykowanej postawy konserwatywnej. Wraz z upływem czasu nie tracą na znaczeniu wartości konserwatywne uznane za pierwszorzędne w przeszłości. To one stanowią fundament redefiniowanego współcześnie konserwatyizmu opartego na tradycji, zwyczajach, religii i harmonii. W kwestii przemian społecznych wciąż aktualna jest droga ewolucyjna. R. Tokarczyk wskazuje, że *opierając się drastycznym zmianom, dążąc do ochrony związków przeszłości z teraźniejszością, z których wyłoni się pomyslna przyszłość, konserwatyizm zaleca umiar nie tylko w formie, lecz również treści zmian społecznych*²². Można zauważyć, że traci jedynie różnorodność społeczeństwa opartego na hierarchicznym podziałem społecznym na rzecz powszechnej równości. Uprzedniość widać w życiu społecznym w docenianych z sentymentem różnego rodzaju starościach, trudniej ją dostrzec w polityce, może w przypadku obecnie sprawujących władzę w Polsce jako przywrócenie właściwych rządów po rzekomo nieudolnych Platformy Obywatelskiej. Autorka przewiduje rozrastanie się konserwatyizmu w Europie, szczególnie w Polsce jako podkreślenia tożsamości narodów i powrotu do tradycji współistniejących i opartych na religii.

Bibliografia

1. *Encyklopedia popularna PWN*, PWN, Warszawa 2013.
2. *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, PTTA, Lublin 2004, t. 5.
3. *Program Prawa i Sprawiedliwości 2014*, PiS, Warszawa 2014.
4. Scruton Roger, *Co znaczy konserwatyizm*, ZYSK i S-KA, Poznań 2014.
5. Skarżyński Ryszard, *Konserwatyizm: zarys dziejów filozofii politycznej*, SCHOLAR, Warszawa 1998.
6. Szlachta Bogdan, *Konserwatyizm*, Dante ARARAT, Kraków-Warszawa 1998.
7. Tokarczyk Roman, *Współczesne teorie polityczne*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2010.

Źródła internetowe

1. <http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/konserwatyizm;3925186.html>.
2. <http://myslkonserwatywna.pl/russell-kirk-dziesiec-zasad-konserwatysty/>.

---

²² R. Tokarczyk, *Współczesne...*, s. 60.

3. <http://natemat.pl/144043,prawica-prawicy-nie-rowna-czyli-czym-sie-roznia-konserwatysci-w-polsce-i-europie>.
4. <http://swiat.newsweek.pl/ostry-skret-w-prawo-zobacz-jak-glosuje-europa-mapa-,artykuly,362002,1.html>.
5. <http://wiadomosci.onet.pl/swiat/protesty-w-usa-po-wyborze-donald-trum-pa/z1pcl0>.
6. <http://www.bbc.com/news/world-europe-35394532>.
7. <http://www.gazetaprawna.pl/wideo/961982,po-brexicie-unia-europejska-musi-stac-sie-unia-obywateli.html>.
8. <http://www.parties-and-elections.eu/>.
9. <http://www.polskieradio.pl/protesty-w-Warszawie/Tag170813>.
10. <http://www.tvp.info/28065138/rzad-jest-przeciwny-rozdzielaniu-immigrantow-miedzy-panstwami>.

CONSERVATISM IN CONTEMPORARY POLITICAL THOUGHT

The paper discusses the social philosophy and political direction of conservatism, based primarily on tradition, social order, and reluctance to change. The author analyses the genesis of this phenomenon, shaped at the turn of the 18th and 19th century, by the revolutions that occurred at that time. The assumptions presented by the father of conservatism, the Englishman Edmund Burke, have also been discussed. On the basis of this, the features of modern conservatism have been identified, indicating the countries in which it is visible. Also, the discussion is based on the example of Poland, which is a state in which, on 25th October 2015, elections were won by the conservative Law and Justice party (PIS).